

EUSKALZAINDIA EZTAIETAN

H'ak salbatu du Euskera

Orixe esan digu euskalzain oso batek. H'al salbatu ba'du Euskera, toki ederrean gaude! Salbatu, ez dakit; baña, eragozpen galantak ipiñi, bai. Salbatu? Nundik eta zeñengandik salbatu? Bera bai salbatu dala H'ren Euskera Batuari esker!

Bayonako Zina Eta Mezua deritzan agerpenak, izen zerrenda bat du berekin. Zerrenda orretako sail batek bai, oiek beuren buruak salbatu dituzte Euskera Hatxedun Batuari esker. Euskeraren aginpidea euren eskuetan dago. Eta gaur, Euskera, bei emankorra da.

Aspaldi onetan or ari dira Euskalzaindjaren ganako begirune eta errespeto eskatzen: eurok egun batean ukatu ziotena. 1971 'garrenean ain zuzen, iraultza egin zutenean Euskaltzaindiaren bizkarretik.

"Euskal Idazleen Elkarteko lagun geranok, 1970-garreneko Martxoaren 29-an, BATASUNA REN KUTXA liburuan agertzen diren euskerazko idazmoldeak aztertu ondoren, erabakiok artu ditugu:

1/. Libuaren argitaraziotik 1971-garreneko azken egun arte, hemen agertzen diren moldeez eta erregelez baliatuko gara".

BATASUNAREN KUTXA: "Gabriel Areztik eta Xabier Kintanak moldatutako liburua" dio orrialdean eta azalean berriz, auxe: "Mitxelenaren promesaren pean". Ondoren datoz (9 orr.) Kutxaren Giltzarien Oharrak, Patxi Altunak, J.L. Alvarez Enparantzak eta Gabriek Areztik siñatua.

Ondoren dator (13-15) or aurrean idatzitako BAIONAKO ZINA ETA MEZUA.

Euskaltzaindiari bizkarra emanda zebiltzen, Lujs Mitxelena eurengana erakarri ondoren. Luis Mitxelena jaunak "argumento biológico" aitatu zuen bere erabakia garbitzeko: Zarrok ilko zerazte eta gazteok biziko eta irabaziko.

Arantzazuko billeran, 1968, Batu au sortu zan egunean, itz gogor askoren artean, au entzun omen zan: Ilko zerazte! Bai, danok ilko gera; baña, eriotzak edonola egiten ditu bere aukerak...

** *

Baionako Zinu eta Mezu'aren irugarren atalak onela dio:

3/.Bitarte horretan hartutako zuzenketa guztiak eta liburua bera, Mitxelena jaunari emanen zaizkio orduan giltzarien eskuetatik, eta berak erabaki beharko duena behin eta betiko beteko dugu".

Baña, Mitxelena ez zan Euskatzaindia; aietako bat besterik ez zan. Batek erabakia beste guztiak "behin eta betiko" beteko dute. Etorkizuneko gazteek ez dute ezer aldatzerik. Eurok iraultza egin zuten, aitaren etxeko gurdia ankaz-gora bota zuten, Paris'tik berri bat ekartzeko. Ango Maiatzeko (1968) ikasle gazteen iraultza, oiartzuna izan zuen Arantzazun (1968). Baña, "behin betirako"; ez da geiago iraultzari eskurik emango. Zapuztu dira ondorengo iraultza guztiak. Eta, Hatxea da iraultza orren "Símbolo Plástico". Guk ez degu izen ori asmatu.

* * *

Dudarik badezu irakurri seigarren Zinaren atala:

6/.Hemen hartutako erabakiak beteko ditugula zin egiten dugu geure ohoreagatik.

Baionan, 1970-garreneko Bazko-igandean.

Eibarren, 1970-garreneko lehen maiatzean".

Au da Euskaltzaindia berriaren sustraietako arra. Iraultza egin dute Euskaltzaindiaren aurka eta Euskaltzaindia berriaren jabe egin dira. Iraultza egin dute, aurrera egin bearrean, atzera eta 50 urtez betetako lanak baztertu eta bide berria atzeruntz artu. Bitarte orretan, euren bide berri ori artuko ez dutenak madarikatu:

"LUR/KRISELU/HATSAPENAK euskeraren batasunaren serbitsuan jartzen dira. Beren hautapen-kontseiluak, Gabriel Aresti, Xabier Kintana, Ramon Saizarbitoria eta Ibon Sarasolarekin osaturik dagoenak euskal gaiztoko dialekto mordoiloetan idatzitako lanak ukatuko dituela jakin-araziten du, eta bide batez euskeraren batasunik nahi ez duten euskaldunak euskeraren eta Euskalerrriaren etsaiak direla deklaritzen du". (Euskal Elerti, 69. LUR editoriala. Donostia. 1969. 547 orrialdean).

* * *

Liburu onetan bertan dator Baionako Zina eta Mezua izenpetu zutenen zerrenda: "Gabriel Aresti, Xabier Kintana, Imanol Berriatua, J.L. Alvarez Enparantza, Juan Antonio Letamendia, Daniel Landart, Patxi Altuna, Ramon Kanblong, J.M. Torrealдай, Ibon Sarasola, Jose Luis Lizundia, Salbador Garmendia, Juan San Martin, M. Karmen Garmendia, Xabier Gereño, Ramon Saizarbitoria, Anjel Zelaieta, Xabier Lete, Jose Antonio Artza, Amaia Lasa, Patri Urkizu, Anjel Lertxundi, Jon Zorrozu, Abel Muniategi, Mikel Ugalde, Kepa Enbeita, Xabier Mendiguren, Lurdes Gandiaga, Markox Amundarain, J.M. Beristain, Jose Mari Olanga, Iñaki Beobide, M. Karmen Aranburu, Andoni Sagarna, Jon Tolosa, Jose Mari Aranburu, Andoni Sarriegi, Jaxinto E. Setien, Jose M. Iturrioz, Begoña Arregi, Jabier Zubiaurre, Imanol Laspiur, Enrike Heras, Josune Txintxurreta, Xabier Zubizarreta, Jesus M. Amundarain, Bernabe Berezibar, Eduardo Larreategi, Iñaki Beristain, Jon Arginarena, Karmele Errotaetxe, Jose Luis Egireun, Juan A. Aroma, Patxi Zabaleta, Juan Zulaika, Begoña Etxebarria, Julian Iriondo, Serafin Basauri, Felix Etxebarria, Anton Santamaria, Iñaki Zumalabe, Norbert Tauer eta Luis Mitxelena". (14-15 orr.).

Auek ziran bide berrietako gazteak; baña Gaztetasunaren gaitza berez sendatzen da. Orain zartzarorako bidean daude. Euskera bei emankorra gertatu danean, kontuz ez dedin errapera iñor gerturatu Hatxea eta Batasun atzerakoi ori artzen ez dutenak. Iraultza egiña dago "behin betirako". Gaurko gazteok arazo orretan ez dezute ezer egiterik; dana dago betirako ondo lotua ("atado y bien atado", beste arek esan zuena berbera).

Erakunde politiko batzuek, arrezkero, bide orreri ekin diote beuren indar guztiekin bestea; sartu eraziz; baña, benetako lana egin duena, 1975'garren ondorengo Eusko Jaurlaritza izan da. Onek eman zizkion Euskaltzaindiari eskubide osoak eta bere mende jarri beure eta beste guztion buruak. Arrezkero Euskaltzaindiak adierazten duena bete bearko da, gojtik asi eta beeraño. Nai ba'dezu eta nai ez ba'dezu.

Asmo guztiak, ordea, ez zeuden orretarako. Don Manuel Lekuona, Euskaltzaindiaren lendakaritzatik une orretan bota zuten. 1924'garren urtean, Gazteiz'ko Seminarioan, Kardaberaz Akademia sortzaillean buru zan. Eta, 1970'ean, Kardaberaz'en 200 urtemuga aitzak; zala, Akademia ura berritu genduen eta berriro Don Manuel'eri lendakaritza eskeiñi, ordurarte Euskaltzaindiak agindutakoak betetzeko asmoz. Bereala inguratu ziran berreun lagun, geienak idazleak: Lino Akesolo, Santi Onaindia, Augustin Zubikarai, Ambrosi Zatarain, Urrestarazu "Umandi", Aita Laffite, Gabriel Manterola, Damaso Intza, Nemesio Etxaniz, Antonio Labayen, Jaime Kerexeta, Zaitegi Jokin, Yon Oñatibia, Bedita Larrakoetxea (Shakespeare'ren 37 lanak bizkaiera euskeratuak), Onaindia Alberto, eta abar eta abar...

Geroago, Euskaltzaindi berria, bideak utzita, ertzeraño zebillela ikusirik, Kardaberaz'tik Euskerazaintza Erri-Akademia sortu genduan, Madrid'eko Jaurlaritzatik eskubideak lortu ondoren Gazteiz'kotik ere bai, lortu genduzen, Euskaltzaindia Real Academieren maillan. Zaarrak ornen gera eta esiz inguratu eta iltzen utzi, beste erremediorik ez ornen degu. Baña, ideiak ez dira lotuta iltzen. Arrazoa geuk degu; gauzak oker egin ziran eta indarkeriz mundu guztiari ezarri. Gaur egun Euskeratik bizi dira zenbaitzuk eta ortik jan nai ba'dezu, Euskaltzaindiak esandakoa bete bearko dezu. Baña, gu ez gera Euskeratik bizi, ez orain eta ez leenago. Orduan Euskerari serbitzea, poltxa zimurtzea zan bizirik eusteko. Lan pozgarria. Bizirik eutsi diogu beartsu zanean; ez dezaigutela orain aberats biurtu danean.

Arrinda'tar Anes'ek

